

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ
K č.j. 012.512/83-ZPO

Příloha: č. 3
~~T a j n ě í~~

Výtisk č. : 36
Počet listů : 15

VYSTOUPENÍ

ministra zahraničních věcí ČSSR soudruha B. CHŘOUPKA

Vážení soudruzi,

období, jež uplynulo od pražského zasedání politického poradního výboru, přesvědčivě potvrzuje, že mimořádně významné návrhy jeho Politické deklarace se setkaly se širokým mezinárodním ohlasem. Je to zároveň období, kdy se politická aktivita členských států Varšavské smlouvy vyznačuje ještě větším odhodláním obhájit a upevnit mír. Ochotou ke spolupráci se všemi zeměmi. A vysocí konstruktivním přístupem k problémům odzbrojení.

Na druhé straně nejreakčnější síly imperialismu, zejména amerického, dále zosilují situaci ve všech oblastech: politické,

vojenské a hospodářské. Eskalují psychologickou válku. Přecházejí k vyloženě podvratné činnosti, která ohrožuje mír, bezpečnost, rozvoj vzájemně výhodné hospodářské a kulturní spolupráce mezi národy. Tlak na socialismus v rámci nového antikomunistického "křížáckého tažení" dostává nyní v Reaganově politice stále konkrétnější podobu. Potvrzují to jak série jeho prezidentských rozhodnutí ve vojenské sféře, tak i dryáčnické projevy z poslední doby. Doktrínu "zadržování komunismu" zcela průkazně spojují se strategií "přímé jaderné konfrontace" - tedy s vítězstvím nad socialismem v jaderné válce. To je hrozba, před jakou lidstvo dosud ještě nestálo.

Poslední tři měsíce však současně ukazují, že tato hegemonistická a avanturistická politika není a nemůže být dominující tendencí současných mezinárodních vztahů. A to proto, že socialismus - jak to ve svém vystoupení analyticky a velmi přesvědčivě vystihl Andrej Andrejevič - má dost sil, aby mohl čelit nebezpečí války ze strany imperialismu. Má zároveň dostatek politické prozíravosti, odvahy a energie orientovat vývoj událostí do směru zaručujícího národům bezpečí. Má dost potenciálu, aby navzdory militaristické psychóze na Západě a antikomunistickému a antisovětskému černování napomohl svou silou, vlivem a autoritou ke zlepšení mezinárodního klimatu. Poslední tři měsíce stejně tak ukazují vzestup aktivity všech těch různorodých sil, které se zasazují o upevnění míru, o odvrácení jaderné katastrofy a o pokračování a rozšíření procesu détente.

Vážení soudruzi,

naše země byla pověřena čestným úkolem zajistit rozšíření Politické deklarace jako oficiálního dokumentu Organizace spojených národů a informovat o ní všechny státy, které se zúčastnily Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě a podepsaly helsinský Závěrečný akt.

Tento úkol byl v rozpětí asi pěti týdnů úspěšně splněn. Deklarace byla s jednotným výkladem hlavních myšlenek a návrhů předána na poměrně vysoké úrovni vládám 134 států světa. Dále představitelům mezinárodních organizací, včetně generálního tajemníka OSN, významným politickým, vědeckým a kulturním osobnostem. Stejně tak bratrským komunistickým a dělnickým stranám, jakož i sociálně demokratickým, socialistickým a revolučně demokratickým stranám.

Z našich poznatků vyplývá, že všechny mírumilovné síly a realisticky smýšlející politikové na celém světě přijali deklaraci jako dokument, jenž představuje širokou, velice reálnou koncepci boje za záchranu lidstva od nebezpečí jaderné války. Zvlášť cenné je to, že nikdo k jejím iniciativám na Západě dosud neřekl "ne". Naopak, řada tamních státníků a politiků vyzdvihuje jejich konstruktivnost. A také fakt, že přišly "v pravý čas".

Nebo úsilí našich návrhů o zmírnění napětí, skoncování šíleného zbrojení a o vzájemnou důvěru, což je - dle rakouského kancléře Kreiského - "imponujícím způsobem podtrženo celou řadou námětů prezentovaných deklarací".

Pokud jde o státy NATO, kterým byla deklarace adresována v první řadě, ukázalo se, že svojí konkrétností a realismem vyvolala značnou krystalizaci názorů. Nikdo jí zde - na rozdíl od podobných dokumentů v minulosti - nenechal bez povšimnutí. Zřejmě i z obav rizika ztráty prestiže u vlastní veřejnosti.

Naše poznatky ukazují, že stříslivěji uvažující politikové v zemích NATO, zejména z vlivné opozice, spatřují v Politické deklaraci významný impuls dialogu Východ-Západ a také konstruktivní přístup zemí Varšavské smlouvy, na který musí Západ odpovědět. Bylo by velkou škodou - jak nám otevřeně říkají - kdyby mírové návrhy Varšavské smlouvy zůstaly pouze na papíře.

Pokud jde o takové politiky, jako Reagan, Thatcherová, Kohl

i Mitterrand, ti byli nuceni modifikovat svá jinak "zásadně odmítavá" stanoviska a alespoň pro veřejnost prohlásit, že deklarace přináší "některé nové momenty."

Ve své podstatě však představitelé NATO podle našeho hodnocení se snaží lavírovat, získávat čas, aby se na obsah deklarace pozapomnělo. Tento přístup zastírají nejen potřebou prostudovat náš společný dokument, ale zejména uměle vykonstruovanými argumenty o údajných nejasnostech návrhů a nereálnosti některých opatření.

Pokud jde o další skupiny zemí, chtěl bych ocenit podporu naší deklarace řadou zajímavých iniciativních postojů Finska, Švédska a Rakouska. Z posledně zmíněné země dokonce přišla nabídka na případné zprostředkování při jednáních mezi Varšavskou smlouvou a Severoatlantickým paktem. Opatrnická až vyhýbavá stanoviska zaujaly Švýcarsko a Japonsko.

Švýcaři se odvolávají na svoji neutralitu. Japonci zase dali na vědomí, že většina návrhů se týká pouze Evropy a dvou vojenskopolitických aliancí.

Mnohé nezájímavé země zdůrazňovaly, že principy, z nichž vycházejí jednotlivé návrhy, obsažené v Politické deklaraci, jsou i jejich vlastními principy. Očzbrojení a snížení vojenských rozpočtů by v jejich představách i nadějích uvolnilo jak finanční částky, tak i moderní technologie jako účinný nástroj pro překonání materiálních rozdílů mezi vyspělými a nedostatečně rozvinutými zeměmi.

Naše informace tedy souhrnně potvrzují, že deklarace začala být právem označována za dokument velkého významu, v němž byly objeveny pozitivní rysy a nové myšlenky. Vstoupila do širokého povědomí jako důkaz životaschopnosti a nezastupitelnosti intenzivního dialogu mezi Východem a Západem. A do takového dialogu je třeba nyní Západ vtahovat. Aktivně na něho působit, aby odpověděl konstruktivně a s veškerou odpovědností.

O všech našich poznatcích z rozhovorů jsme vás, vážení soudruzi, průběžně informovali. Chtěl bych ocenit a současně poděkovat za to, že zejména mezi našimi zastupitelskými úřady v zemích působnosti po celou dobu těchto tří měsíců probíhala velice úzká a produktivní spolupráce. Snažovali jsme společnou taktiku, rozdělení úkolů, plánování kontaktů. Domníváme se, že bychom v této praxi měli pokračovat i nadále. A hlavně ji obohatit o větší výměnu zkušeností a poznatků i z našich centrál.

Dáváme v této souvislosti ke zvážení následující námět. Odpovědní pracovníci našich ministerstev - v těsné spolupráci s ideology, propagandisty, špičkovými žurnalisty a s odborníky i některých vybraných společenských věd /historie, psychologie/ - by měli:

- 1/ systematicky sledovat a z různých aspektů hodnotit vývoj celého procesu vtažování Západu do dialogu na bázi Politické deklarace;
- 2/ přicházet s aktuálními a konkrétními podněty, jak co nejefektivněji působit na tři adresáty Západu - vlády, politické kruhy a veřejnost - s cílem získávat je pro mírové projekty deklarace;

Soudruzi,

z celé škály návrhů, které byly zakotveny v pražské deklaraci zůstává bezesporu nejvýznamnější iniciativa ke sjednání Smlouvy o nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů mezi státy Varšavské smlouvy a státy NATO. Reakce na tento závažný návrh byly ve velké většině pozitivní. Velký ohlas si získala skutečnost, že předpokládá nejen vyloučení použití vojenské síly - a to jak jaderné, tak i konvenční - ale i závazek rozvíjet vztahy mírového soužití mezi státy dvou největších protisobě stojících seskupení. Rozvojové a neutrální země uvítaly myšlenku sjednání Smlouvy jako důležitý a reálný krok k zefektivnění systému kolektivní bezpečnosti, vytvořeného na základě Charty OSN. Ocenily předpokládané rozšíření sféry působnosti

Smlouvy na mimoevropské země. Stejně pozitivně hodnotily fakt, že do návrhu na sjednání smlouvy byl zapracován závazek zdržet se použití síly proti třetím zemím a s tím spojené posílení jejich bezpečnosti.

Reakce zemí NATO na návrh Smlouvy byla, s ohledem na již zmíněné překvapení a nepřipravenost, více nebo méně improvizovaná. Přesto však z úst některých představitelů těchto zemí zazněly již nyní některé připomínky a námitky proti návrhu Smlouvy o nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů, které se týkají spíše obecně samotného námětu Smlouvy. Ve výhradách západních představitelů, ať již jsou formulovány jako právní, nebo politické, se projevuje především obava, že by Smlouva dala obrovský impuls silám, které bojují za odzbrojení a za odstranění válečného nebezpečí. Smlouva by prý vytvořila falešnou domněnku o zajištění bezpečnosti západní Evropy, jak tomu bylo údajně při podpisu Závěrečného aktu helsinské konference.

Západ se ovšem připravuje na společnou odpověď. Vyplývá to i z našich diplomatických kontaktů a konzultací. Například Američané nám při rozhovorech ve Washingtonu řekli - a sice náměstek státního tajemníka Eagleburger - že vlády zemí NATO studují pražskou deklaraci a zaujmou k ní jednotné stanovisko pravděpodobně v květnu nebo červnu. Podle jejich dosavadních poznatků schází prý Smlouvě konkrétní návrhy opatření, jak zajistit její dodržování v případě realizace. Jde jim především o otázky verifikace a sankcí. USA prý nemají s dohodami z období détente dobré zkušenosti. To jsou přirozeně umělé záminky.

Pokud jde o NSR, Genscher zde v Praze přivítal, citují, "ochotu k dialogu a spolupráci, kterou vyjádřila Varšavská smlouva ve svém pražském prohlášení ze 6. ledna 1983". Vyslovil rovněž uspokojení, že jejich zmocněnec může navštívit Moskvu a jednat o komplexu odzbrojení, jež je předmětem Politické deklarace. A nabídl, aby tento jednal i v Československu, jako s hostitelskou zemí PPV a výboru ministrů. Genscher svůj postoj motivoval zájmem - jak řekl doslova - "aby se kola pohnula".

Z NSR dostáváme otázky, proč by měl být počet států, které by mohly přistoupit ke Smlouvě větší, než byl na helsinské konferenci? Bude se v případě uzavření Smlouvy jednat pouze mezi oběma bloky nebo s třetími státy? Neoslabí uzavření Smlouvy nyní již existující mechanismus nadnárodních organizací, jako třeba OSN? Nepředstavuje současně rozšíření Smlouvy i na vojenské lodě, letadla, kosmické lodě a jiné objekty jejích účastníků také rozšíření geografického záběru a zájmů již existujících bloků?

Takovéto otázky nelze zatím hodnotit jako živý a upřímný zájem, ale jako hledání "slabých míst", jako záminky k formálnímu odmítnutí. Na druhé straně tyto rozhovory bychom měli využívat k sondáži, která nám ukáže, jakým směrem se ponese možná "kritika" našeho návrhu. A o tom se neprodleně vzájemně informovat.

Považujeme za vhodné s definitivním textem počkat a zatím pracovat s obecným námětem Smlouvy. Vypracování textu Smlouvy bude třeba věnovat velkou pozornost a neuspěchat jej. I když pražská deklarace obsahuje hlavní myšlenky jejího obsahu, konkrétní formulace jejích ustanovení implikuje množství velmi složitých a závazných právních otázek. Každá z nich si vyžádá pečlivého promyšlení, prostudování a zvážení v návaznosti na všechny s tím spojené alternativy. Jakákoli nedomyšlenost, jakákoli nepřesnost ve formulaci by se totiž stala pro naše protivníky vítanou záminkou k rozbíjení, a tím i odďalování celého návrhu. Považujeme proto za potřebné, aby se na návrhu pracovalo a jeho přípravě byl věnován potřebný čas.

Na druhé straně ani zde si nemůžeme dopřát přílišný přepych vyčkávání. Dobře všichni víme, že na rozdíl od obecného principu je vždy předností již hotové smlouvy konkrétnost závazků, jež obsahuje. Musíme se všemožně snažit o to, aby myšlenka Smlouvy byla předmětem dialogu do té doby, než přijdeme s textem.

Soudruzi,

Laké v Československu sdílíme hluboké znepokojení nad tím, že na sovětsko-amerických jednáních o omezení jaderných zbraní

v Evropě nebylo dosud dosaženo žádného pokroku. Přitom návrhy Sovětského svazu z 21. prosince loňského roku, za které se plně postavil rovněž politický poradní výbor, vytvářejí optimum pro úspěch rozhovorů. Reaganovu "nulovou variantu", či jakési "náhradní řešení", jak s ním přišli nedávno ministři obrany NATO, považujeme za snahy o jednostranné odzbrojení Sovětského svazu. Pro americký postoj platí, že když rétorika předbíhá politiku, lze jen těžko hovořit o důslednosti a vyrovnanosti politiky. A že vláda USA vůbec vyslovila souhlas s jednáním nikoliv proto, aby bylo dosaženo dohody, ale se záměrem svou ochotu k dosažení takové dohody jen simulovat. Proto také jednání protahují, aby získali čas na rozmístění nových raket. Jsme však přesvědčeni, že ještě existuje možnost, jak dosáhnout dohody na základě zásady rovnosti a stejné bezpečnosti. K tomu musíme všichni napomáhat vytvářet příznivé ovzduší: všude, kde dochází ke kontaktům jednotlivců a skupin mezi Východem a Západem, aktivně podporovat návrhy Sovětského svazu. Jasněji a důrazněji ukazovat, že se rychle blíží hranice, za níž může být již ztracena šance zastavit závody ve zbrojení uzavřením dohod založených na vzájemné kontrole.

Pár slov k ženevskému Výboru pro odzbrojení. Začnu chemickými zbraněmi. Delegace našich zemí i řada dalších zastávají názor, že otázka chemických zbraní bude - navzdory americkým obstrukcím zaměřeným na kontrolu chemie v socialistických zemích - jediným seriózním předmětem jednání výboru, kde je možno dosáhnout konkrétních výsledků. Otázka je však natolik závažná a její řešení - především na evropském kontinentě - natolik naléhavé, že ji nelze vázat pouze na výsledky práce ženevského výboru. Proto hledáme a podporujeme všechny iniciativy, které by mohly napomoci zabránit plánům na rozmístění binárních a jiných druhů chemických zbraní na území některých z členských států NATO.

Domníváme se, že by v této souvislosti bylo užitečné podniknout paralelní praktické kroky s cílem zbavit Evropu úplně

chemických zbraní. K takovému cíli lze úspěšněji dospět postupně. Po etapách. A začít od jednotlivých oblastí. Podle našeho názoru by bylo nejúčelnější zahájit jednání o vytvoření pásma bez chemických zbraní ve střední Evropě, kde je ze strany západu skladováno stále více těchto velmi nebezpečných zbraní.

Na příkladu několika málo zemí /NDR, PLR, ČSSR, NSR, Belgie, Holandsko a Lucembursko/, které by zasedly v dobré víře k jednacímu stolu, by bylo možné obrátit pozornost k této palčivé otázce. A tak dokázat, že pro dosažení dohody je potřebná především politická vůle. Samo vytvoření pásma by mělo mimořádný význam pro posílení důvěry. Z velké části by mohlo vyloučit zdlouhavé diskuse o technických otázkách verifikace dohod. Na přijetí takových opatření by pak mohla navázat nebo s nimi i souběžně probíhat další jednání a opatření, týkající se ostatních oblastí Evropy.

Máme za to, že s ohledem na aktuálnost otázky a protiválečné cítění evropské veřejnosti je právě nyní vhodná doba k tomu, abychom vyhlásili - tak jak navrhuje i v závěrečném komuniké - že jsme připraveni zahájit pracovní kontakty s členskými zeměmi Severoatlantického paktu, se všemi zainteresovanými státy, aby společně posoudily praktické otázky spojené s úkolem zbavit Evropu chemických zbraní.

Rozpracováním konkrétních kroků, které v souladu s konkrétním vývojem situace by bylo žádoucí učinit v oblasti omezení chemických zbraní, je možné pověřit skupinu expertů. Jejich závěry dosažené na základě výměny zkušeností a podnětných námětů by pak pořadatelská země rozeslala bratrským zemím k oficiálnímu odsouhlasení s tím, že konečné stanovisko by k tomto námětům či návrhům zaujal náš výbor ministrů anebo PPV VS.

K zákazu zkoušek jaderných zbraní. Vinou Spojených států od roku 1980 nedošlo k obnovení třístranných jednání o zákazu pokusů. Reaganova administrativa loni sice souhlasila s vytvořením příslušné pracovní skupiny ve Výboru pro odzbrojení, avšak

velmi omezený mandát, který jí vnutila, jen dokazuje, co viceprezident Bush prohlásil ve výboru v první dny jeho jarního zasedání otevřeně. Že totiž to, co bylo před nedávnem prioritní otázkou, dnes považuje vláda USA pouze za "dlouhodobý cíl" své zahraniční politiky.

Přes vážné výhrady k mandátu skupiny projevujeme ve výboru spolu s delegacemi bratrských socialistických zemí dostatečnou pružnost. V zájmu postupu v jednání však bude třeba vyvinout ve spolupráci s většinou ostatních zemí, které obstrukční přístup USA odmítají i otevřeně kritizují, vše potřebné k dojednání smlouvy o zákazu zkoušek. Takový mezinárodní právně závazný dokument na cestě k jadernému odzbrojení nelze obejít.

Pokud jde o naše poznatky z vídeňských jednání o snížení ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě, je zřejmé, že Západu stále ještě chybí patřičná politická vůle. A to nejen k tomu, aby přikročil ke konkrétnímu snížení vojsk a výzbroje. Ale aby vůbec seriózně zvážil a posoudil naše společné iniciativy, včetně poslední ze 17. února. V jednáních je třeba říci jasně, že Západ nemá zájem dospět k dohodě, protože by to narušilo jejich vojenské programy pro Evropu.

Velký význam přikládáme dosažení mezinárodní dohody o tom, aby byla vytvářena pásma bez jaderných zbraní v Evropě. Domníváme se, že takovou zónou by mohla být například střední Evropa; ale stejně tak Balkán, sever kontinentu i další oblasti.

Pokud jde o otázku jednání o nezvyšování vojenských výdajů a jejich následné snižování, máme za to, že by bylo účelné vytvořit pracovní skupinu pro přípravu praktických opatření v tomto směru.

Madridská schůzka. Zájem naprosté většiny účastnických zemí o její zakončení v co nejkratší době a obava před pokusy USA schůzku dále prosazovat, či ji dokonce zablokovat, vedly k rozvinutí předchozí iniciativy delegací N+N zemí. Obnovený návrh výsledného dokumentu, který tyto delegace předložily v polovi-

ně března, představuje podklad pro možnou dohodu, i když v mnohém vychází dosti vsčíc Zápaču. Bude třeba se ještě pokusit jednat o některých přijatelnějších formulacích.

Současne se však domníváme, že není možno schůzku dále protahovat, a tak kompromitovat nejen její smysl, ale celý proces KBSE. Měli bychom se proto společným úsilím zasazovat o její zakončení v co nejkratší době podpisem výsledného dokumentu. Ten by měl obsahovat i mandát pro svolání Konference o opatřeních pro posílení důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě, jako pevné součásti celoevropského procesu. Přitom budeme nadále zdůrazňovat, že její uskutečnění by přineslo prospěch všem evropským zemím.

Z našich poznatků vyplývá, že představitelé N+N zemí a některých západoevropských států si jsou vědomi snah USA klást další překážky. Avšak, že tyto současně chápou nebezpečí krachu celé schůzky s negativními důsledky pro celoevropský proces, pokusí-li se Západ o další průtahy. V souladu s našimi již dříve vyjádřenými stanovisky budeme podporovat návrh rumunských soudruhů, aby byli organizátory příští následné schůzky.

Zastáváme názor, že k dalšímu zdokonalení institucionálního mechanismu naší organizace a práce Spojeného sekretariátu bude vhodné ustanovit skupinu expertů, kteří by tuto tematiku důkladně posuzovali. A následným zasedáním výboru ministrů, počínaje sofijským, by předkládali konkrétní náměty.

K nezúčastněným zemím. Za významnou považujeme skutečnost, že výsledky jejich nedávné VII. vrcholné konference v Dillí potvrdily hodnocení, kterým toto hnutí ocenila Politická deklarace našeho politického poradního výboru. Uvítali jsme, že navzdory pokusům vnějších sil a jejich pomahačů uvnitř hnutí dát mu jakýsi "vyváženě distanční charakter" a odvést pozornost konference k okrajovým, zůstává podstata politiky nezúčastněnosti - tedy její mírový a protimperialistický charakter - zachována. Velkou zásluhu na tom má, podle našeho názoru, zejména úspěšná

spolupráce Kuby s Indií. Oceňujeme, že na summitu někteří představitelé pokrokových zemí výslovně podpořili mírové návrhy obsažené v Politické deklaraci Varšavské smlouvy.

Vážení soudruzi,

pár slov o tom, jak hodnotíme novou situaci v sousední Německé spolkové republice. Volební vítězství konzervativních sil v této významné západoevropské zemi jistě potěšil nejreakčnější kruhy v USA a NATO. Mnozí si již pospíšili s interpretací, že šlo o obecný souhlas s nadcházejícím rozmístěním raket. Domníváme se však - a potvrzují to nejen průzkumy veřejného mínění - že většina západoněmeckého obyvatelstva je proti závodům v raketojaderném zbrojení. Že jsou zde hluboce zapuštěny kořeny détente. Že zde stále silně působí smluvní závazky se socialistickými státy ze 70. let.

Tyto objektivně existující konstanty nemůže ignorovat ani Kohlova vláda. Neočekáváme od ní směrem k Československu sice žádné rozšíření politických kontaktů, ale ani dramatický odklon od stávajícího kursu. To ostatně při své nedávné návštěvě v Praze potvrdil i Genscher. Na druhé straně je třeba počítat s celkově větším tlakem na socialistické země, se snahami vzájemné styky s Německou spolkovou republikou činit složitějšími. Ostatně Genscher, jako slabší partner v koalici, se bude muset v mnohém podřizovat linii politického tandemu Kohl-Strauss.

Otázkou, která nás však právem znepokojuje, je ožívání revanšistických tendencí mezi vládními představiteli CDU/CSU. Zvláště jde o výrok spolkového ministra vnitra Zimmermanna na zemském shromáždění Svazu vyhnanců, kterým zpochybnil slib CDU/CSU o dodržování a respektování smluvních závazků mezi Německou spolkovou republikou a socialistickými zeměmi. Setkal se s kritikou nejen u opoziční SPD, ale i svobodných demokratů. Stejně tak nás znepokojují informace o chystaném 34. sjezdu sudetoněmeckého landsmanšaftu, který se pod tlakem západoněmeckého revanšismu koná za několik týdnů ve Vídni.

Vážení soudruzi,

Široký, živý ohlas, se kterým se setkaly a setkávají výsledky politického poradního výboru v Evropě a na celém světě, výluvně dokumentuje, že mírová ofenzíva socialistických zemí není výrazem žádné konjunkturální, spekulativní a krátkodobé taktiky, nýbrž jednoznačným potvrzením zásadní, otevřené a dlouhodobé strategie sloužící zájmům všech národů. To má rovněž povzbuzující účinek i pro další růst masového mírového, protiválečného hnutí miliónů lidí. V jeho lůně se nyní aktivizuje zcela neobvyklá protiraketová koalice, jaká nemá obdoby. Její cíle sjednocují skupiny, organizace a dokonce i celé země velmi odlišné co do svého společenského a politického složení. Z jejich řad se stále častěji ozývají hlasy významných vědců, předních umělců i bývalých generálů, představitelů církví a realisticky uvažujících politiků. Ti všichni žádají, aby se přistoupiło k vážnému posouzení návrhů socialistických zemí. Aby i Spojené státy zaujaly postoj, který by umožnil věcné, seriózní jednání.

S jistotou lze říci, že toto doslova celosvětové referendum proti závodům ve zbrojení není ani zdaleka u konce. Doka-
zují to fakta dne i tendence doby. Mohutné demonstrace v řadě západoevropských zemích i USA a Kanady. Protiválečná shromáždění pořádaná v různých státech NATO. Usnesení vlivných stran a parlamentů. A také skutečnost, že v západoněmeckém spolkovém sněmu má nyní své zastoupení nová strana "zelených", jež odmítá rozmístění raket v Německé spolkové republice. Toto i řada dalších symptomů potvrzují, že mírové hnutí je objektivně naším spojencem. Je to ovšem spojenec zvláštní. Spontánní v akci. Vynalézavý v metodě. Pružný v mobilizaci. Ale nesooudý v organizaci a někdy málo odolný před pokusy reakčních vládnoucích sil o jeho neutralizaci. Proto s ním musíme, podle našeho názoru, pracovat trpělivě, vytrvale a systematicky. Přesně v duchu téze Politické deklarace pražského zasedání politického poradního výboru, že "všechno záleží na semknutosti sil míru a cílevědomosti jejich postupu".

Měli bychom se proto důkladně připravit k tomu, aby se tak výhodná příležitost - jakou se nabízí být "Světové shromáždění za mír a život, proti jaderné válce", které připravujeme na červen v Praze - stala vskutku významným příspěvkem k nalezení společné akční základny pro všechny, kdo vystupují proti válce, proti jaderným zbraním, za život v míru. Mějme na paměti, že je to vlastně jedna z posledních akcí tohoto druhu a takové kvality před oním termínem možného rozmístění prvních raket. A že jako taková může sehrát velkou roli zejména ve směru morálního nátlaku na Spojené státy i při jednáních v Ženevě. Stejně tak bychom měli vyhodnocovat praktické dopady aktivity tohoto hnutí na vývoj souboru vojensko-politických, administrativních a propagandistických opatření paktu NATO k instalaci nových raket.

Jsme přesvědčeni, že budou-li na společné misce vah světového poměru sil aktivně spolupůsobit potenciály socialismu a protiválečného hnutí, pak budou vládnoucí imperialistické kruhy výrazně omezovány ve svém avanturismu. Obnovení podmínek pro opětovnou stabilizaci mezinárodních vztahů na zásadách mírového soužití do značné míry závisí právě na tom, jak se podaří skloubit vnucování mírotvorného dialogu vládnoucími kruhům vyspělých kapitalistických států "zvenčí" pomocí mírových iniciativ zemí socialistického společenství a "zevnitř" vnitropolitickým apelem sil míru.

Soudruzi,

dovoľte ještě pár slov k událostem, ke kterým došlo nedávno v Angole. Kontrarevoluční organizace UNIFA unesla 66 československých občanů, včetně žen a dětí. To představuje další vystupňování napětí na jihu Afriky, kde se agresivní síly snaží o narušení spolupráce socialistických zemí s nezávislými africkými státy. Bezprecedentní násilný akt vůči našim občanům by měl organizaci UNIFA, podporované vládami Jihoafrické republiky a USA, posloužit k prezentaci jako reálné síly, jež působí na území Angoly. Chtěl bych vás při této příležitosti poděkovat za pomoc a podporu, kterou vaše země poskytovaly a poskytují našemu

úsilí o propuštění československých občanů. A vzhledem ke skutečnosti, že se bude jednat o dlouhodobější záležitost, vyslovit přesvědčení, že s ní můžeme počítat i v nadcházejícím období.

Na závěr bych chtěl, vážení soudruzi, vyjádřit souhlas československé delegace s návrhem komuniké, který na základě daného návrhu připravila skupina expertů a ke schválení nám jej doporučila porada našich náměstků.